

JUGOSLOVENSKI FOREX

SV/VK

Z A P I S N I K

Sa X redovne godišnje skupštine Jugoslovenskog Forex-a, održane na Plitvicama 20.septembra 1985.godine u vremenu od 17 do 18,30 č.

Skupštini su prisustvovali članovi Jugoslovenskog Forex-a, predsednik Medjunarodnog udruženja kambista gospodin Munn, vršilac dužnosti generalnog sekretara Medjunarodnog Udruženja kambista, gospodin Muller, generalni sekretar Udruženja banaka Jugoslavije drug dr Milovan Milutinović, vice guverner Narodne banke Jugoslavije drug Nikola Mrkić, član Izvršnog veća Sabora Hrvatske drug Marjan Cuculić, predsednik Udružene banke Hrvatske dr Tomislav Badovinac, gosti iz Austrije, Francuske, Italije, Luksemburga, Madjarske, SR Nemačke, SAD, Švajcarske, Velike Britanije, kao i predstavnici i gosti iz banaka članica Medjubankarskog sastanka.

Predsednik Jugoslovenskog Forex-a drug dr Andraš Mera otvorio je X redovnu godišnju Skupštinu i pozdravio sve prisutne goste i članove Yu Forex-a. Zatim je predložio sledeći

D N E V N I R E D:

1. Izbor radnog predsedništva Skupštine
2. Izbor zapisničara i overača Zapisnika
3. Pozdravna reč predsednika banke domaćina i organizatora Skupštine
4. Referat druga Marjana Cuculića, člana Izvršnog veća Sabora Hrvatske
5. Referat druga Nikole Mrkića, viceguvernera Narodne banke Jugoslavije
6. Izveštaj o radu Jugoslovenskog Forex-a
7. Diskusija o izveštaju i usvajanje istog

8. Promene u članstvu Jugoslovenskog Forex-a
9. Usvajanje Pravilnika o korišćenju fonda za naučno istraživački rad za stručno usavršavanje dilera - članova Jugoslovenskog Forex-a
10. R a z n o.

Dnevni red je jednoglasno usvojen.

I tačka dnevnog reda

U radno predstavništvo su izabrani:

1. Dr Andraš Mora - Vojvodjanska banka Udružena banka
2. Djordje Nicović, Narodna banka Jugoslavije
3. Slobodanka Vrhovac Udruženje banaka Jugoslavije
4. Dragutin Bohuš, Udružena banka Hrvatske.

II tačka dnevnog reda

Za zapisničara je izabrana drugarica Vrhovac Slobodanka, Udruženje banaka Jugoslavije, a za overače Zapisnika drug Milčš Mirković, Jugobanka Udružena banka i drug Dragutin Bohuš, Udružena banka Hrvatske.

III tačka dnevnog reda

Ispred banke domaćina i organizatora Skupštinu je pozdravio drug Dr Tomislav Badovinac i tom prilikom pozeleo učesnicima uspešan rad i ugodan boravak na Plitvicama.

Ispred ACI-a, skupštini se obratio predsednik, gospodin Munn. Pored pozdravne reči, on je istakao da je jedan od važnih zadataka ACI-a, odnosno svakog nacionalnog Forex-a, da uspostavi što tešnju saradnju sa svojim Udruženjem banaka. Tom prilikom naglasio je da smatra da je ta saradnja u Jugoslaviji potpuno i uspešno ostvarena. Drugi zadatak ACI komiteta je

da putem regionalnih delegata uspostavlja i tešnju saradnju sa nacionalnim Forex-ima. Regionalni delegat za Evropu je gospodin W.Kestens, predsednik Forex cluba Belgije.

Posle gospodina Munn-a, reč je uzeo gospodin Muller, koji je u svoje lično ime predao poklon Jugoslovenskom Forex-u povodom jubilarne X skupštine. On se obratio skupštini sledećim govorom:

"Dragi moji Forex prijatelji,

Jako se veselim biti medju vama na današnji značajni dan.

Deset godina Forex-Jugoslavije, već je dugo vreme a ipak izgleda mi da nije prošlo tako puno vremena od prvih kontakata s Vašim predstavnicima. Vaša dva predstavnika kontaktirala su me već 1974. (tisuću devesto sedamdeset četvrte). Pri tome smo razmatrali mogućnost osnivanja jednog nacionalnog Forex kluba u Jugoslaviji. Kao primjer i temelj za osnivanje Vašeg vlastitog kluba poslužili su statuti, koje sam pribavio od raznih klubova posebno Forex kluba Švicarske.

U jesen 1975. (tisuću devesto sedamdeset pete) uspjelo nam je u Opatiji osnovati Forex-Jugoslavija. Prvi predsjednik bio je nama svima prijatelj Dr. Vladimir Stepanov. Od toga vremena nisam skoro ni jedanput izostao s Vaše generalne skupštine. Vaš klub, Vaša zemlja specijalno su mi prirasle za srce i kao znak moje naklonosti za ovogodišnji jubilejum donio sam moj lični poklon: jedan sat iz Neuenburga, kojega želim Vama gospodin Dr.Mora predati u ruke za Forex Jugoslaviju. Želio bi da, ovaj sat nadje svoje stalno mjesto u sjedištu Udruženja banaka Jugoslavije u Beogradu. Ovim želim, da ovaj sat FOREX-JUGOSLAVIJI, Vama lično i Vašoj zemlji otkucava samo sretno saćeve.

U ime Jugoslovenskog Forex-a drug dr Andraš Mora se zahvalio gospodinu Muller-u na poklonu i istakao pomoć i saradnju koju je gospodin Muller pružio i dalje pruža u radu Yu-Forex-a.

IV tačka dnevnog reda

Drug Marjan Cuculić, član Izvršnog veća Sabora Hrvatske podneo je sledeći referat:

Poštovane dame i gospodo,
drugarice i drugovi,

Zaista mi je čast da vas danas pozdravim na ovom jubilarnom skupu bankara u ime Izvršnog vijeća Sabora SR Hrvatske i u svoje ime.

Nadam se da ćete tokom rada Skupštine Yu Forex 85 imati priliku detaljno razmotriti i upoznati se sa aktualnostima iz bankarskog i deviznog sistema i drugih oblasti ekonomskog sistema i ekonomske politike u Jugoslaviji. Dosadašnja iskustva sa ovakvih skupova potvrdila su vrijednost i značaj takvog okupljanja.

Promatrajući razdoblje koje je pred nama mi smo u našoj razvojnoj politici dali jasan naglasak na izvoznu orijentaciju i očekujemo da izvozne aktivnosti i stalno povećanje izvoza postaje dio poslovne svijesti u organizacijama udruženog rada i da to bude sastavni dio svake poslovne politike. Takvo okretanje ka izvozu posljedica je ne samo trenutnih potreba za ostvarivanje što više deviznih sredstava radi osiguranja proizvodnje i vraćanja inozemnih kreditnih dugova, već je to prvenstveno zbog razvojnog aspekta i saznanja da se stalni i kvalitetni plasman proizvodnje može ostvarivati samo na širokom tržištu u inozemstvu. Mi smo svijesni da je najveći dio ekonomskih teškoća u kojima se nalazimo pretežno uvjetovan do sada prevla-

Promatrajući razdoblje koje je pred nama mi smo u našoj razvojnoj politici dali jasan naglasak na izvoznu orijentaciju i očekujemo da izvozne aktivnosti i stalno povećanje izvoza postaje dio poslovne svijesti u organizacijama udruženog rada i da to bude sastavni dio svake poslovne politike. Takvo okretanje ka izvozu posledica je ne samo trenutnih potreba za ostvarivanje što više deviznih sredstava radi osiguranja proizvodnje i vraćanja inozemnih kreditnih dugova, već je to prvenstveno zbog razvojnog aspekta i saznanja da se stalni i kvalitetni plasman proizvodnje može ostvarivati samo na širokom tržištu u inozemstvu. Mi smo svjesni da je najveći dio ekonomskih teškoća u kojima se nalazimo pretežno uvjetovan do sada prevladavajućom strategijom privrednog razvoja čiji je naglasak bio na autarhičnom konceptu, supstituciji uvoza, orijentaciji na domaću potrošnju i nepravovremenim reagiranjem na promjene u međunarodnim ekonomskim i finansijskim odnosima. Sve je to značajno opredelilo strukturu privrede i umanjilo sposobnost i izvoznu konkurentnost pretežnog dijela proizvođača u Jugoslaviji.

Tek u poslednjih nekoliko godina, pod pritiskom otplate inozemnih dugova, jača saznanje o potrebi da naša privreda odlučnije izdadje na svjetsko tržište i da tu, suočena sa svjetskim merilima kvalitete i produktivnosti, gradi svoju ukupnu efikasnost.

Danas se može ocijentiti da su u oblasti ekonomskih odnosa s inozemstvom i pored još uvijek izraženih nedorečenosti i slabosti u vezi s izvoznom orijentacijom, zaustavljene negativne tendencije, posebno u otplati inozemnog duga. Time su zaustavljeni trendovi koji su vukli prema kriznoj situaciji u deviznoj likvidnosti. Stvoreni su prvi preduvjeti za otpočinjanje istinske razvojne orijentacije na izvoz u cilju kvalitativnih promjena u strukturi privrede.

Takvu ocjenu o postizavanju pozitivnih rezultata u izvoznj aktivnosti želio bih ilustrirati primjerom SR Hrvatske.

- Robnu razmjenu SR Hrvatske s inozemstvom u razdoblju 1982-1984. godine karakterizira proces konsolidacije platno-bilančne neravnoteže, jer je ukupni izvoz roba u te tri godine porastao za 14% (od toga na konvertibili za 22%, a u kliringu za 4%), a ukupni uvoz robe smanjen je za 2% (od toga je na konvertibilni bio za 5% manji, a u kliringu za 5% veći). U uvjetima vrlo niskog rasta proizvodnje u tom razdoblju i negativnih stopa rasta uvoza, naročito s konvertibilnog valutnog područja, postignuti rezultati u izvozu robe u promatranom razdoblju još su više izraženi;
- Trgovinski deficit robne razmjene s inozemstvom smanjen je sa 739 mln \$ u 1982. godini na 402 mln \$ u 1984. godini;
- Stupanj pokrivenosti uvoza roba izvozom naših roba povećan je od 45% u 1979. godini na 85% u 1984. godini;
- Pozitivan saldo bilance usluga s inozemstvom u SR Hrvatskoj kreće se u promatrane tri godine na nivou od 650-700 mln \$ na konvertibili, što je značajni činilac stabiliziranja devizno-bilančnih tokova;
- Ukupni saldo svih realnih deviznih tokova u Republici (robe, usluge, kreditni odnosi s inozemstvom) pokazuje stalno poboljšanje i to u 1982. godini -329 mil.\$, u 1983. godini -109 mln \$ i u 1984. godini -109 mln \$ i u 1984. godini +318 mln \$.
- Dug za glavnica inozemnih kredita SR Hrvatske što se otplaćuje u konvertibilnim devizama bio je najviši 31.12.1980.godine i iznosio je USA \$ 3.440,7 mln. U tom trenutku i struktura duga po ročnosti bila je najnepovoljnija. Dug za bankarske kratkoročne kredite i devizne depozite činio je 31.12.1980.godine 21,5% od ukupnog duga SR Hrvatske. Taj se udio smanjio do 31.12.1984. godine na svega 3,2%.

Navedeni kvantitativni pokazatelji govore o postojećem stanju i o mjeri u kojoj su se ostvarila prihvaćena opredeljenja o prioritetnoj ulozi izvoza u našem ukupnom razvoju.

Ono što ostaje kao zadatak za daljnji razvoj jeste još veća diverzifikacija i uključivanje još većeg broja ODR-a u izvoznu aktivnost. Postignuti izvozni efekti rezultat su aktivnosti relativno malog broja ODR-a, što znači da se prava izvozna ekspanzija može ostvariti tek ako se pretežan broj privrednih subjekata uključi u odmjerenje vlastite kvalitete na svjetskom tržištu i tako doprinese da udio izvoza u društvenom proizvodu naraste barem za 2 do 3 puta u odnosu na sadašnje stanje. Samo na taj način moguće je učvrstiti dosadašnje pozitivne trendove u kretanju izvoza roba i usluga i osigurati da ti trendovi ne budu samo dio oscilirajućih kretanja u ekonomskim odnosima s inozemstvom.

Jasno je da zbog strukture naše privrede povećanje izvoza nužno zahtijeva i rast uvoza. Stoga naša ukupna razvojna orijentacija pretpostavlja i povećane mogućnosti plasmana inozemnih roba na našem tržištu, čime Jugoslavija ostaje otvorena i zainteresirana za međusobnu razmjenu roba i usluga na ravnopravnim osnovama.

Takav proces treba se podržati i sistemskim rješenjima iz oblasti ekonomskih odnosa s inozemstvom. Upravo je u toku rad na donošenju pet zakona koji reguliraju devizni i vanjsko-trgovinski režim i kreditne odnose s inozemstvom. Očekujemo da će se tim zakonima utvrditi trajna osnova za motiviranost izvoznika da svojom aktivnošću na inozemnom tržištu osigurava svoje tekuće uvozne i razvojne potrebe. Stimulativni elementi deviznog sistema stoga su od ključnog značaja za realizaciju naše politike razvoja usmjerene ka izvozu.

U tom kontekstu od posebne je važnosti i doprinos kojeg bankarske organizacije u zemlji i inozemstvu pružaju u financiranju i podržavanju naše vanjsko-trgovinske aktivnosti. Mi cijenimo takav angažman i očekujemo da i ubuduće on bude jedan od osnovnih nosilaca konstrukcije izvoznih i uvoznih poslova, bez čijeg korištenja nema brzog i modernog uključivanja u svjetske tokove roba i kapitala.

Pozdravljajući istaknute predstavnike inozemnih i jugoslovenskih banaka, želim da ovaj skup u ovom prekrasnom ambijentu Plitvičkih jezera, iskoristite za daljnje međusobno upoznavanje sa konkretnim mogućnostima suradnje i da odavde odete sa uvjerenjem da Jugoslavija konsolidira svoje ekonomske odnose s inozemstvom na način koji daje perspektive za jačanje angažmana inozemnih banaka u pravcu podrške jedne zdrave i efikasne privrede u nas."

V tačka dnevnog reda

Drug Nikola Mrkić, viceguverner Narodne banke Jugoslavije podneo je sledeći referat:

" Poštovane dame i gospodo,
drugarice i drugovi,

Čini mi posebno zadovoljstvo da Vas mogu pozdraviti u ime guvernera Narodne banke Jugoslavije i zaželeći uspešan rad jubilarne X godišnjice Skupštine jugoslovenskog Foreksa. Sastanci dilera imaju tradiciju koju treba i dalje negovati ali i zadatke dilera treba osavremenjavati u skladu sa razvojem nauke i poslovanja bankarskog sistema. Osavremenjavanje poslova ići će onim tempom kojim se bude razvijala svijest i potreba kod svakog pojedinca o potrebi novoga i napretka na ovom području. Imam osećaj da je za jugoslovenske dilere jedan od najvećih problema pravodobna informacija. Kolege iz inozemnih banaka mogu nam na tom području puno pomoći u praktičnim rješenjima.

Posao dilera je veoma složen i odgovoran. Ponekad se nema dovoljno razumevanja za Vaš rad zbog toga što se neznaju svi poslovi koje obavljate. Rekao bih da nigdje u svijetu u međusobnim poslovnim odnosima nema takvog međusobnog povjerenja kao kod Vas. Financijske operacije koje se u drugih slučajevima završavaju uz mučne pregovore, debele ugovore i garancije, među Vama, razumije se na kratkoročne rokove, završavaju se sa nekoliko minuta putem telefonskog dogovora. To je jedno izuzetno poverenje koje treba dalje dogradjivati i njegovati. Vi krčite putove jednom novom svijetu u kojem će vladati međusobno poverenje i uvažavanje.

Dobio sam zadatak i dozvolite mi sada, da kažem nekoliko reči o ulozi banaka u novim predloženim zakonskim rešenjima na području deviznog poslovanja u Jugoslaviji o kojima je danas počela rasprava u Skupštini SFRJ, dakle govorimo o predlozima koji su još u fazi rasprave. Kakve su odgovornosti bile banaka u postojećim zakonima o deviznom poslovanju i bankarskom poslovanju, nama je jako dobro poznato. U proteklom periodu prolazili smo kroz razne poteškoće. Bilo je i perioda kada smo jednostavno poslovali kako na deviznom tako i na dinarskom području. Medjutim, nikad nismo imali dovoljno para da bi zadovoljili sve ambicije a niti programe.

U proteklih nekoliko godina imali smo velike poteškoće u održavanju spoljne likvidnosti zemlje i iz toga smo izvukli odredjena iskustva. Na osnovu takvog iskustva dogradjivali smo naš sistem na ovom području.

Novi nacrt zakona o deviznom poslovanju sadrži dva rešenja. Jedno je rešenje u punoj konvertibilnosti dinara a drugo je tzv. prelazno rešenje dok se ne postigne puna konvertibilnost. Zadaci bankarskog sistema po momu sudu najbitniji su na slijedeća tri područja:

- održavanje projekcije platnog bilansa Jugoslavije,
- održavanje likvidnosti u međunarodnim plaćanjima,
- i u kreditnim odnosima sa inostranstvom.

Projekcija platnog bilansa Jugoslavije je osnovna pretpostavka za naše ukupne ekonomske odnose sa inostranstvom. Banke će neposredno uticati na ostvarivanje projekcije platnog bilansa Jugoslavije svojom kreditnom aktivnošću u cilju povećanja izvoza i povećanju pružanja usluga inostranstvu a pretežno sa plaćanjima u konvertibilnim devizama. S druge strane uloga banaka je da stručnim savjetima pomognu organizacijama udruženog rada u kvalitetnom zaključivanju spoljnotrgovinskih poslova posebno sa gledišta instrumenata plaćanja odnosno naplate. Po nacrtu zakona prethodnu deviznu dokumentarnu kontrolu od narodnih banaka SR i SAP preuzimaju ovlaštene banke. Ovlaštene banke vršit će i utvrđivanje društveno priznatih reprodukcionihi potreba. Devizna dokumentarna kontrola je prag preko kojem mogu prelaziti samo dokumenti o uvozu i izvozu koji su na zakonu zasnovani, to znači koja omogućavaju organizacijama udruženog rada započinjanje spoljnotrgovinskog posla. Ako na ovaj posao ovlaštene banke ne izaberu stručne ljude sa područja deviznog režima onda se može dogoditi da u startu izneverimo poverenje koje će društvo ukazati poslovnom bankarstvu. Medjutim, može doći takodje našom ne odgovornošću i do poremećaja u spoljnotrgovinskim odnosima. Nestručno obavljanje ovog posla povlači za sobom veći uvoz, veća prava na plaćanja a to narušava uvijek naš ranjivi platni bilans.

Ništa manje rekao bih još značajniji zadatak je utvrđivanje odnosno izračunavanje društveno priznatih reprodukcionihi potreba organizacija udruženog rada. Prema nacrtu zakona one se moraju utvrditi i dostaviti Narodnoj banci Jugoslavije do 10. januara 1986. godine, kako bi se utvrdilo da li se tako utvrdjena prava kreću u okviru utvrdjenih proporcija u platnom bilansu Jugoslavije. To je obiman i složen posao. Banke moraju takodjer u toku godine pratiti izvršavanje planiranog izvoza i uvoza organizacija udruženog rada u skladu sa ostvarivanjem projekcije platnog bilansa i sa njima uskladjivati društveno priznate reprodukcione potrebe. Iz dosadašnjih iskustava mogu kazati da je to veoma težak zadatak, jer se svako svojih jedanput utvrdjenih prava veoma teško odriče.

Koliko se značaja pridaje utvrđivanju i praćenju društveno priznatih reprodukcionihi potreba precizirano je u čl. 114 nacrtu zakona u kojem se kaže da će Narodna banka Jugoslavije oduzeti ovlašćenje za obavljanje platnog prometa sa inostranstvom i kreditnih poslova onoj banci koja u skladu sa odgovarajućim propisima pravilno ne utvrđuje ta prava.

Ukupna likvidnost Jugoslavije u međunarodnim plaćanjima osiguravaju ovlašćene banke i Narodna banka Jugoslavije. Najveća devizna sredstva odnosno promet deviznih sredstava odvijat će se preko ovlašćenih banaka. Zakon precizira izradu planova priliva i odliva deviza kod svake ovlašćene banke. Na osnovu ovih planova unapred se sagledava višak i manjak deviznih sredstava kod pojedinih ovlašćenih banaka. Planovi priliva i odliva deviznih sredstava su element deviznog tržišta. Drugi bitan faktor za rad deviznog tržišta je nivo deviznih sredstava koje ovlašćene banke mogu držati na svojim računima, a posebno legitimna tražnja za devizama odnosno ostvarivanje ukupnih ekonomskih odnosa sa inostranstvom u okviru platnog bilansa Jugoslavije. Banke će sav višak deviznih sredstava iznad propisanog limita prodavati na deviznom tržištu za zadovoljenje legitimne tražnje a koja je utvrđena projekcijom platnog bilansa Jugoslavije. Da bi mogli dnevno pratiti stanje deviznih sredstava kod ovlašćenih banaka predviđja se da banke dostavljaju dnevnu poziciju međubankarskom sastanku deviznog tržišta i Narodnoj banci Jugoslavije. Na tom području imamo iskustva već dve godine. Morat ćemo loše strane vrlo brzo ispraviti.

Što će se dogoditi kada bude privremena tj. dnevna ponuda deviza manja od legitimne tražnje? Tada po nacrtu zakona postoje dvije solucije:

- može intervenisati Narodna banka Jugoslavije iz tekućih deviznih rezervi,

- ovlašćene banke na međubankarskom sastanku deviznog tržišta prioritetno obezbeđuju izvršavanje naloga za plaćanje u inostranstvu za dospjelo obaveze po inostranim kreditima, konvencijske obaveze i uvoz za potrebe organizacija udruženog rada čiji je izvoz veći od uvoza u skladu sa saveznim zakonom.

Medjutim, u slučaju, ako se platni bilans ne ostvaruje duže u skladu sa projekcijom platnog bilansa Jugoslavije, Savezno izvršno veće utvrđuje prioritete u plaćanjima sa inostranstvom. Ti prioriteti opet podrazumevaju i daju prioritet fiksnim i garantovanim obavezama, repromaterijalu za pretežne izvoznike i drugo.

Zadaci ovlašćenih banaka na osnovu nacрта zakona mogli bi se na ovom području svesti na slijedeće:

- ažurno i dnevno praćenje stanja priliva i odliva deviznih sredstava,

- dnevno praćenje potreba organizacija udruženog rada i ostalih korisnika društvenih sredstava za plaćanje prema inostranstvu a u poremećenim odnosima i vodjenje računa o utvrđenim prioritetima.

- neposredni kontakti sa OUR-a kako bi se bilo u saznanju o očekivanom deviznom prilivu i o potrebi plaćanja prema inostranstvu,

- osiguravanje takve cirkulacije slobodnih deviznih sredstava da bi se sa minimalnim sredstvima zadovoljile sve potrebe u plaćanjima prema inostranstvu u skladu sa projekcijom i dinamikom ostvarenja platnog bilansa Jugoslavije.

O ovom problemu sutra će za okruglim stolom biti više reči. Želim posebno da istaknem da je na ovom području uloga DILERA TAKODJER VEOMA ZNAČAJNA.

Banke će morati voditi veoma dobro računa o poštivanju utvrdjenih zakonskih propisa kako ne bi došlo do ograničavanja plaćanja prema inostranstvu banci ako pojedine ne ostvaruju plan priliva i odliva po dinamici a u koliko se ne pridržava prioriteta u plaćanjima prema inostranstvu izričito se traži od organa kontrole da joj oduzmu ovlašćenje za rad sa inostranstvom.

Na području kreditnih odnosa sa inostranstvom u poslednje 4 godine imali smo poznate probleme. Na bazi iskustva predložena su rešenja u nacrtu zakona. Za svako zaduženje u inostranstvu odgovorna je ovlašćena banka. Kao i do sada banka se zadužuje u svoje ime a za račun organizacija udruženog rada za srednjoročne i dugoročne kredite a kratkoročne kredite i depozite u svoje ime i za svoj račun.

Politika zaduživanja u inostranstvu i politika kreditiranja inostranstva u srednjoročnom planu utvrdjuje se zavisno od stepena zaduženosti zemlje i sposobnosti društveno pravnih lica da uredno izvršavaju obaveze po kreditima kao i potrebu i mogućnost zemlje da kreditira inostranstvo. To je osnovno opredeljenje. Medjutim, zadužiti se u inostranstvu može organizacija udruženog rada i drugo društveno pravno lice "ako ovlašćena banka utvrdi da su sposobni da u rokovima dospeća kredita uredno izvršavaju obaveze i da je njihovo zaduženje u okviru kreditno garancijskog potencijala ovlašćene banke". Medjutim, kod uzimanja kredita bitno je da organizacija udruženog rada kreditom koji je uzela obezbediti ili doprinosi povećanju izvoza i neto deviznog priliva u srazmeri sa preuzetim kreditnim obavezama, da ostvaruje proizvodnju i izvoz u skladu sa obavezama preuzetim prethodnim zaduživanjem u inostranstvu i drugo. Prema tome, zakon je odredjen i principijelan u toj meri da stvara branu za nova zaduživanja. Medjutim, svako ko stekne pravo da se zaduži obaveze po kreditima izmiruje kupovinom deviza kod ovlašćene banke.

Zadatak ovlašćene banke je velik u utvrđivanju novog deviznog priliva koji omogućuje vraćanje duga. Zakon po pravilu polazi, da se zadužiti može samo onaj koji povećava neto priliv, dakle koji novim prilikom omogućuje otplatu novog kredita. Ako ovlašćena banka krivo proceni mogućnost otplate kredita posledice su dvojake:

- nije moguće vraćati dug iz predviđenih izvoza,
- pogoršava se stepen zaduženosti zemlje umesto da se poboljšava.

Za naš budući rad treba istaći da su zakonom predviđene vrlo rigorozne sankcije za banku i odgovorno lice ukoliko se ne pridržava utvrđenih kriterija za zaduživanje i praćenja izvršavanja preuzetih obaveza od strane korisnika kredita.

Mi ćemo u ovom prelaznom periodu zadržati instituciju izdvajanja sredstava na račune Narodne banke Jugoslavije radi povećanja deviznih rezervi kojima rukuje Narodna banka Jugoslavije i radi održavanja likvidnosti u plaćanjima prema inostranstvu. Koliki će taj dio izdvajanja biti, to zavisi od ukupnih kretanja u ekonomskim odnosima sa inostranstvom i to ćemo utvrđivati svake godine projekcijom platnog bilansa Jugoslavije.

Rešenja koja su predviđena nacrtom zakona prije svega ona koja se odnose na ulogu i zadatke ovlašćenih banaka trebalo bi temeljito veoma brzo prodiskutirati i da Udruženje banaka Jugoslavije da predloge, ukoliko ih budete imali, za poboljšanje predloženih zakonskih rešenja. Takodje mislim da bi Udruženje banaka Jugoslavije trebalo biti nosioc u koordiniranju poslova oko pripremanja ovlašćenih banaka za preuzimanje novih zadataka.

Pred nama su godine, u kojima moramo bitno povećati našu razmenu sa svetom radi tehnološkog napretka i servisiranja naših dugova. Moram da kažem, da će ukupna privredna situacija biti i dalje složena i da to sve traži novu vitalnost bankarskog sistema u našoj zemlji.

Smatrao sam za potrebu da istaknem samo ovih nekoliko problema koji su bitni za devizno poslovanje banaka. Naime, vjerujem da ste Vi upoznati sa predloženim rješenjima i zakonima.

Hvala organizatorima što su me pozvali da prisustvujem ovom eminentnom skupu bankara.

Želim Vama u buduće puno uspeha u Vašem odgovornom radu."

VI tačka dnevnog reda

Sekretar Jugoslovenskog Forex-a drug Djordje Nivcović podneo je sledeći referat o radu Yu Forex-a izmedju dve skupštine, kao i kratak rezime o radu Yu Forex-a tokom proteklih deset godina:

"Poštovane dame i gospodo

Dragi gosti, drugarice i drugovi:

Kao što znate Medjunarodno udruženje kambista osnovano je u Parizu 1955. godine, a na svom prvom kongresu 1957. god. doneta su pravilna ponašanja u medjusobnom komuniciranju trgovaca devizama.

Članovi Medjunarodnog udruženja su nacionalni Forex-klubovi koji su osnovani u zemljama, gde komercijalne banke mogu da trguju devizama sa bankama drugih zemalja.

Jugoslovenski Forex-klub je osnovan marta 1975. godine u Beogradu, kao logična posledica formiranja jugoslovenskog deviznog tržišta, koje je otpočelo sa radom 8. maja 1973. godine. Jugoslovensko devizno tržište je medjubankarska institucija ovlašćenih banaka i Narodne banke Jugoslavije. Na medjubankarskim sastancima deviznog tržišta i u neposrednim kontaktima obavljene su sve kupovine i prodaje deviza za plaćanje obaveza prema inostranstvu. Sastanci su održavani do 1978. godine dva puta nedeljno,

a zatim tri puta, a od 1981. svakodnevno, i na istim se formiraju devizni kursevi koji su obavezni da sve učesnike u platnom prometu sa inostranstvom. Narodna banka Jugoslavije je na ovim sastancima bila obavezna da izmiri celokupnu ponudu i tražnju tj. da vrši intervenciju u svim valutama. Stvaranje jugoslovenskog deviznog tržišta je zahtevalo i povezivanje domaćih trgovaca devizama disponentima sa svojim kolegama, dilerima, iz inostranih zemalja u cilju ličnog usavršavanja, razvoja i unapredjenja rada Jugoslovenskog tržišta. To su bili osnovni motivi da se pri Udruženju banaka Jugoslavije, 1975. godine osnuje naš Forex-klub. Jugoslavija je do 1975. godine imala status posmatrača u Medjunarodnom udruženju kambista, a 1975. godine prihvaćen je status jugoslovenskog kluba i isti postaje član Medjunarodnog udruženja kambista. Formiranje Yu-Forexa se pokazalo naročito korisno u vreme kada je Narodna banka Jugoslavije počela da vrši intervenciju na medjubankarskim sastancima deviznog tržišta u samo dve valute, SAD \$ i DM i kada je na bazi zakonskih propisa ovlašćenim bankama data mogućnost da, u slučaju neizmirenih potreba u zemlji, vrše kupoprodaju deviza na inostranim tržištima radi tekućih plaćanja.

Osnivačka skupština jugoslovenskog Forex-a kluba održana je 22. marta 1975. godine u Beogradu. Tom prilikom je usvojen Statut jugoslovenskog Forex-a i izvršen izbor njegovih organa.

Prema usvojenom Statutu, delatnost jugoslovenskog Forex-a je u okviru delatnosti Udruženja banaka Jugoslavije.

Osnivačkoj Skupštini prisustvovali su članovi - Saveta Medjunarodnog udruženja kambista.

Počev od osnivačke Skupštine, svake godine se održava redovna godišnja Skupština jugoslovenskog Forex-a u organizaciji jedna od banaka članica Medjubankarskog sastanka deviznog tržišta i Udruženja banaka Jugoslavije.

Skupštinama su uvek pored jugoslovenskih članova prisustvovali, gosti i prijatelji iz inostranih banaka sa kojima najviše radimo, a na istima su osim razmene svakodnevnih iskustava trgovaca devizama prezentirani i referati koji su nosili obeležje aktuelne problematike.

Većina napred navedenih referata objavljena je u časopisu INTER-FOREX koji izdaje Medjunarodno udruženje kambiata.

Uključivanje jugoslovenskog bankarstva, u svetska devizna tržišta iziskivalo je i potrebu formiranja posebnog stručnog kadra za ove poslove.

Stoga su, u proteklom periodu održani brojni diskusioni sastanci u kojima su uzeli aktivno učešće predstavnici inostranih banaka, stručnjaci na polju rada deviznog tržišta koji su u početnom periodu držali predavanja, a kasnije su sastanci imali karakter razmene iskustava. Razmatrano je o aktuelnoj monetarnoj situaciji i uslovima trgovanja u datoj situaciji, depozitima poslovima, kretanju kamatnih stopa u svetu, trgovanju efektivnim novcem, o limitima i formiranju kurseva odnosno kamata sa osvrtom na kratkoročne "rollover" kreditiranje i kratkoročne kreditne linije do jedne godine, novi poslovi na finansijskom tržištu.

Na planu uspostavljanja bolje saradnje u poslovima trgovanja devizama sa mešovitim bankama, Forex je do sada imao samo jedan sastanak sa predstavnikom Franco-Jugoslav bankom iz Pariza. Vredno je napomenuti, da su se u početnoj fazi rada jugoslovenske banke dnevno obavljale 2-5 arbitraža sa inostranstvom dok ih je sada često preko 100. Naše banke ~~postepeno~~ postaju aktivni učesnici tržišta od kojih se traži kotacija. Time jugoslovenskih Forex dobija značaj većih razmera.

Osim sastanaka sa inostranim predstavnicima redovno su održavani diskusioni sastanci domaćih članova Forex-a nad kojima su sagledavani načini poboljšanja u radu deviznog tržišta, primene propisa i iniciranje promena u propisima.

Na ovim sastancima diskutovane su teme: formiranje pravilno ukrštenih kurseva, trgovanje efektivom, formiranje i rad sabirnih centara za prikupljanje i opremu efektive, mogućnosti arbitraže između banaka u zemlji bez doznačavanja dinarske protivvrednosti preko žiro računa, formiranje klirinškog centra za kupoprodaju deviza, depozitni i terminski poslovi u zemlji, uticaj lotova na formiranje kurseva po transferima deviznih sredstava između banaka, i metodologiji za sprovođenje i praćenje politike kursa dinara i ulogi banke na formiranje kurseva, uslovi pod kojima ovlašćene banke mogu kupovati i prodavati devize na stranim tržištima, jednoobraznim pravilima za ugovore o kupoprodaji deviza, o korišćenju diferencijalne arbitraže itd.

Kod većine razmatranih pitanja zauzeti su jedinstveni stavovi koji su i odgovarajućim pravnim aktima sankcionisani; dok su neka pitanja i dalje ostala otvorena: odobravanje deviznih depozita terminski poslovi u zemlji, italijanska lira efektiva.

Poslove višegodišnjeg rada deviznog tržišta u okviru programa jugoslovenskog Forex-a organizovana su tri juniorska seminar za jugoslovenske dilere - disponenta koji su se pokazali kao vrlo uspešni.

Članovi jugoslovenskog Forex-a proteklom periodu na planu međunarodne saradnje učestvovali na tri juniorska seminar u inostranstvu, u radu skupština drugih Forex-a klubova kao i na međunarodnim kongresima, što je sve uticalo na jačanje ugleda jugoslovenskog bankarstva - uopšte.

Poremećaji funkcionisanja deviznog tržišta nastali od 1980. godine nisu uticali na smanjenje aktivnosti jugoslovenskog Forex-a koji je i u ovako teškim uslovima rada zadržao svoj kontinuitet.

Upravo u tom periodu Jugoslavija se kandidovala za organizatora i domaćina 28. svetskog kongresa kambista. Naša kandidatura je prihvaćena što u datim uslovima ukazuje na poverenja prema našem bankarstvu.

U maju 1984. godine održan je 26. Medjunarodni kongres kambista.

Kongres je održan pod pokroviteljstvom Vlade Klemenčića, Saveznog sekretara za finansije.

Prisustvovalo je oko 1500 delegata sa približno 45 pratilaca iz više od 50 država.

Rad 26. Kongresa odvijao se prema programu u dva osnovna dela i to:

I- Generalna skupština Kongresa sa posebnim izlaganjima druga V.Klemenčića i g.M.Lussara-a, člana predsedništva centralne banke Švajcarske.

Drug Vlado Klemenčić, savezni sekretar za finansije, govorio je kao domaćin Kongresa u ime jugoslovenske vlade, ističući u prvi plan aktuelnu ekonomsku situaciju u Jugoslaviji.

Dr M.Lusser, član predsedništva nacionalne banke Švajcarske izložio je referat pod nazivom "Neka razmatranja o dugoročnijem rešavanju krize dugovanja", koji je izazvao posebnu pažnju i interesovanje učesnika Kongresa.

II - panel predavanja sa diskusijom po utvrdjenim temama i jezičkim grupama (3 grupe):

- R.T.P. Hall, direktor Sektora za bankarstvo u BIS-u, Bazel: "Promene cena nafte i njihov uticaj na probleme u medjunarodnim plaćanjima",

- B. Moschetto, izvršni direktor u Al Saudi banci, Pariz: "Bankarske aktivnosti u vezi sa konsolidacijom medjunarodnih kredita",

- H.R. Magiera, podpredsednik Westdeutsche Landesbankgirocentrale, Dusseldorf: "Uticaj medjunarodne krize zaduženosti na devizne kurseve".

Na završetku Kongresa drug B. Čolanović, predsednik Forex-a Jugoslavije istakao je u svom izlaganju opšti utisak da je 26. Kongres A.C.I.-a u Beogradu postigao uspeh i ispunio očekivanja svih organizatora i učesnika. Tih nekoliko dana zajedničkog rada i razgovora proteklo je u duhu pune profesionalne i društvene solidarnosti izmedju svih učesnika, što je od velikog značaja za budući rad Forex-a i svih onih koji se bave medjunarodnim finansijama i bankarstvom. U više navrata, mnogi učesnici su izrazili svoje zadovoljstvo izborom tema u kojima se raspravljalo, voditeljima diskusija, kao i krajnjim zaključcima po istim.

Posmatrano u celini, može se konstatovati da je u radnom delu 26. Kongresa A.C.I.-a u Beogradu ostvaren pun uspeh i da je isti dao pozitivan doprinos daljem unapredjenju odnosa naših banaka sa inostranim bankama i drugim finansijskim organizacijama.

Kongres je time nadamo se otvorio vrata u odnose sa inostranim bankama u pogledu svakodnevnog kratkoročnog zaduživanja jer upravo u toj oblasti su lični kontakti i poverenja od neprocenjive vrednosti.

Ako bi se ostverila takva optimistička prognoza, mogli bi smo očekivati da će se tek pokazati pozitivni efekti u procesu rehabilitacije našeg bankarstva.

Posle održanog Kongresa, jugoslovenski Forex je znatno pojačao svoju aktivnost pre svega usmerenu na stručnom usavršavanju mladih kadrova. U periodu između vanredne skupštine u Gornjem Milanovcu septembra 1984. godine i ove Skupštine organizovana su dva juniorska seminara i to:

- sa domaćim predavačima održan prvi seminar novembra 1984. godine u organizaciji Zadarske banke Zadar, na kome su uzeli učešće oko 40 mladih dilera i gde su prezentirana predavanja o osnovnim operacijama trgovanja devizama na jugoslovenskom deviznom tržištu i promptnim i terminskim kupoprodajama na međunarodnim deviznim tržištima.

Drugi seminar održan je juna 1985. godine u organizaciji Ljubljanske banke Zdržene banke Ljubljana, na Bledu sa stranim stručnjacima. Predavači na ovom seminaru bili su G.n Klaus Pešak i G.n iz Kreditanstalta Beč i G.n. Herbert Waindl iz Deutscherbanke Frankfurt. Na ovom seminaru mladi dileri su se upoznali sa osnovama novih operacija koje se obavljaju na deviznim tržištima, financial futures i options i sa stranim gostima diskutovali o strategiji otvaranja pozicije devizne.

U protekloj godini predstavnici Jugoslovenskog Forexa bili su veoma aktivni u kontaktima sa inostranim forex klubovima. Uzeli smo učešće na godišnjim skupštinama klubova SR Nemačke, Švajcarske, Austrije, Italije i Francuske.

Na godišnju skupštinu A.C.I-a u Torontu, Kanada uzelo je učešća 14 predstavnika jugoslovenskih banaka.

Na kraju ovog referata važno je istaći činjenicu da je jugoslovenski Forex ostvario zadatke koje je pred sobom postavio, mada se pred njim u budućnosti postavlja mnogo obaveza usmerenih pre svega na afirmaciju jugoslovenskog bankarstva u međunarodnim okvirima i poboljšanju funkcionisanja jugoslovenskog deviznog tržišta uopšte."

VII tačka dnevnog reda

Na izveštaj o radu Yu Forex-a nije bilo primedbi niti predloga i isti je jednoglasno usvojen.

VIII tačka dnevnog reda

Sekretar Yu Forex-a drug Nicović predložio je Skupštini sledeće izmene u članstvu Yu Forex-a:

1. Udružena beogradska banka
  - nema promena
2. Jugobanka - Udružena banka
  - nema promena
3. Ljubljanska banka - Združena banka
  - novi članovi: - Gojko Koprivec
  - Erane Kobal
  - Draško Veselinović
  - Andrej Česnik
  - Jana Črtanec
  - brisati iz članstva:
    - Ilka Lesjak
    - Milan Jerman
    - Zarko Škraba
    - Desanka Geršak
    - Vlado Sodin
4. Vojvodjanska banka - Udružena banka
  - novi članovi: Zoran Pošarec
  - Planinka Matić
  - Darinka Ranković
5. Kreditna banka Maribor
  - Novi članovi: - Maja Arsić
  - Janja Pušnik
  - brisati iz članstva:
    - Slobodan Smerda
    - Senka Polanec
    - Irena Žnidaršič

6. Udružena Kosovska banka
- novi članovi: Fatimir Zajmi
7. PB Sarajevo - Udružena banka
- novi članovi: Hajra Arnađević
8. Stopanska banka Skopje - Združena banka
- nema izmena
9. Investiciona banka Titograd - Udružena banka
- novi članovi: Ruzdija Tuzović
10. Udružena banka Hrvatske
- novi članovi: Želimir Vavra
Slaviša Misija
Lina Tuđja
Vedran Kujiš
11. O.B. Kreditna banka Beograd
- novi članovi: Radmila Jaglica
12. Narodna banka Jugoslavije
- novi članovi: Boris Konte
Dragoslav Babić

Predlog izmena i dopuna u članstvu Yu Yu Forex-a jednoglasno je usvojen.

Pod ovom tačkom dnevnog reda drug Nicović je izneo sledeći predlog radne grupe oko novog načina izbora članova Jugoslovenskog Forex-a:

Shodno zaključku sa sednice Predsedništva Jugoslovenskog Forex-a od 10.09.1985. godine, radna grupa u sastavu: Djordje Nicović, Ivanka Tasić i Slobodanka Vrhovac razmatrala je problematiku vezanu za izmenu načina izbora u članstvo Jugoslovenskog Forex-a i konstatovala sledeće:

S obzirom da su reorganizacijom banaka, tj. stvaranjem udruženih banaka neke osnovne banke prestale da budu članice Medjubankarskog sastanka, a njihovi članovi Forex-a da budu disponenti na deviznom tržištu, postavilo se pitanje kako dalje tretirati njihovo članstvo u Yu Forex-u.

Statutom Yu Forex-a predviđeno je da se može biti članom nacionalnog Forex-a (Yu Forex-a) i član ACI-a (Medjunarodnog Forex-a). S tim da članom ACI-a može postati član Yu-Forex-a na predlog svoje banke, a nakon dve godine članstva u Yu -Forex-u. Imajući to u vidu predlaže se sledeće rešenje:

Da svaka Udružena banka može da predloži za članove Yu Forex-a lica, disponente, koji u ime i za račun banke punovažno kupuju i prodaju devize na Medjubankarskom sastanku, u neposrednim kontaktima banaka i na inostranim tržištima i lica koja se bave poslovima Deviznog tržišta, a koji su predstavnici osnovnih banaka dotične Udružene banke. S tim da svaka osnovna banka može imati maksimalno 2 člana Yu Forex-a.

Članom Medjunarodnog Udruženja mogli bi da budu samo disponenti Udružene banke i NBJ koji rade na Medjubankarskom sastanku i na inostranim deviznim tržištima.

Pravo člana Yu Forex-a bi bilo da prisustvuje seminarima, sastancima i skupštinama Jugoslovenskog Forex-a u zemlji i da učestvuje u njihovom radu, dok član Medjunarodnog udruženja može da prisustvuje manifestacijama ACI-a i drugih nacionalnih Forex-a u inostranstvu.

Ukoliko se usvoji dati predlog, ovakav način predlaganja izbora u članstvo Jugoslovenskog Forex-a, primenjivalo bi se od sledeće skupštine (1986. godine).

Predlog izmena u načinu izbora ~~novih~~ članova Jugoslovenskog Forex-a usvojen je sa tri glasa protiv.

Drug Nicović je izvestio Skupštinu i o nastalim promenama u samom predsedništvu Yu Forex-a. Naime, odlaskom druga Vlade Sodina na novu dužnost, ostalo je upražnjeno mesto podpredsednika Yu Forex-a. Za novog podpredsednika Predsedništvo je izabralo druga Dragutina Bohuša iz Udružene banke Hrvatske.

IX tačka dnevnog reda

Predlog Pravilnika o korišćenju fonda za naučno istraživački rad za stručno usavršavanje dilera - članova Jugoslovenskog Forex-a, dostavljen je svakom članu Yu Forex-a, učesniku skupštine na razmatranje.

Predlog Pravilnika je jednoglasno usvojen.

X tačka dnevnog reda

Pod ovom tačkom dnevnog reda drug Dr Andraš Mora izvestio je skupštinu da se za narednog domaćina i organizatora XI redovne skupštine Jugoslovenskog Forex-a kandidovala Vojvodanska banka, Udružena banka, čiju je kandidaturu i prihvatilo Predsedništvo Yu Forex-a. Tako da će se sledeća XI skupština Yu Forex-a održati u Subotici na Paliću.

Skupština je jednoglasno prihvatila ovaj predlog.

Zapisnik sastavila

Slobodanka Vrhovac
Slobodanka Vrhovac

OVERAČI ZAPISNIKA

Miloš Mirković.s.r.

Dragutin Bohuš,s.r.

